

DE VOORSTELLING IN HET KORT

Wat leuk dat jullie naar de voorstelling van kabouter Thijm van poppentheater Koekla gaan! Ik hoop dat jullie ervan zullen genieten en dat de voorstelling jullie een beetje zal betoveren. Ik hoop ook dat de voorstelling jullie nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht prikkelt.

Kabouter Thijm woont in een gezellig huisje. Hij zorgt voor zijn bijen en zijn tuintje. Op een dag hoort Thijm een vreemd geluid....Wat kan dat zijn? Het is een varkentje. Een varkentje dat bibbert van de kou. Kabouter Thijm laat Varkentje lekker bij de warme kachel zitten tot Varkentje weer helemaal warm is. Varkentje vindt het zo fijn bij kabouter Thijm dat hij niet meer weg wil maar bij kabouter Thijm wil blijven wonen. Dat mag best: kabouter Thijm is niet alleen erg vriendelijk, hij kan ook wel een handje hulp gebruiken in zijn tuintje en bij het zorgen voor zijn bijen! Alleen...Varkentje is wel een heel erg lui varkentje en ondeugend is hij ook! En er verdwijnt wel erg veel honing de laatste tijd. Zou buurman Trol daar misschien meer van weten?

TIPS BIJ DE VOORSTELLING

- Het is handig om de kinderen te laten plassen voor de voorstelling begint.
- Leg de kinderen uit dat de voorstelling voor iedereen het fijnst is als er niet tussendoor gepraat wordt. Zo kan iedereen goed verstaan wat er door de poppen gezegd wordt. Ook voor de poppenspeelster is het fijn als het stil is, zo kan zij zich helemaal op de voorstelling concentreren.
- Vergeet niet mobieltjes uit te zetten.

DE LESBRIEF

Deze lesbrief is speciaal gemaakt bij de voorstelling over kabouter Thijm van poppentheater Koekla en is bedoeld voor kinderen uit groep 1,2 en 3. En hoewel ik natuurlijk weet dat u het bent die de lesbrief leest, richt ik me tot de kinderen. Door me bij het uitleggen van de lessuggesties en spelactiviteiten tot de kinderen te richten, lukte het me beter de activiteiten nauwkeurig uit te leggen, nauwkeuriger dan wanneer ik het aan u zou uitleggen. Ik zou al gauw denken dat u het allemaal al wel weet.

Schrik niet, het is niet de bedoeling dat u alle activiteiten uit deze lesbrief gaat doen. Kies uit waar u warm voor loopt, waar u enthousiast van wordt. Kies iets wat uw nieuwsgierigheid prikkelt of kies iets wat u echt nooit zou doen. Kies wat bij het seizoen past, bij uw klas en in uw omgeving.

De meeste activiteiten zijn geschikt voor de jongste tot en met de oudste kinderen uit de doelgroep. Bij iets moeilijkere activiteiten heb ik een minimum leeftijd gezet. Onder het kopje "extra" staan soms suggesties om een activiteit moeilijker of eenvoudiger te maken.

Aan het eind van de lesbrief is een lijst met websites en boeken opgenomen die aansluiten bij de thema's uit de lesbrief, zodat u zelf een bepaald onderdeel eventueel verder uit kunt diepen.

Verder ga ik ervan uit dat alles met respect voor de natuur gebeurt; takken die bij een aantal activiteiten nodig zijn, rapen kinderen van de grond, ze breken ze natuurlijk niet van bomen en struiken. En als de kinderen mos of onkruid uit de natuur halen, nemen ze hier en daar een plukje van: laat genoeg staan.

Ik wens u en uw klas inspirerende, magische momenten, vol verwondering en bijzondere avonturen!
Heel veel plezier!

INHOUD

KRINGGESPREK MAAR DAN ANDERS	kabouterkronkelpad verhalen dobbel kriebelpraat
JE EIGEN THEATER	de allereenvoudigste kabouter Thijm schaduwtheater magisch theater in een doosje vingerpoppentheater een echte poppenkastpop
KABOUTERMAGIE OP PAPIER	verschijnkabouter verschijnselen kabouters tussen de takken
GROEN	kabouter zoektocht kabouterschatten
DE TUIN VAN THIJM	boon in pot aardappelkijkdoos groen[t]e topjes tuinkers met pit groentetuintje kaboutertuintje vies varkentje
BIJEN	elzenpropbijtjes vingertopbijtjes bijenhotel 1 bijenhotel 2
KABOUTERSPELEN	Varkentje wil een huis troltikkertje honingdief de boom wordt hoe langer hoe dikker kabouter sprokkelied
KABOUTERS MAKEN	de stokjes kabouter nog een stokkabouter rommeltjeskabouter viltkabouter appelkabouter
BOEKEN	
WEBSITES	

KRINGGESPREK MAAR DAN ANDERS

Het kabouter kronkelpad

Nodig:

een rol behangpapier

tekenmateriaal: bijenwaskrijt, olie pastelkrijt of [Lyra]potloden

Wat leuk dat je naar de voorstelling van kabouter Thijm bent geweest! Wat heb je gezien? Vond je het spannend, leuk? Wat maakte het zo spannend, leuk? Ben je al eens eerder naar een voorstelling geweest? Niet? Dan heeft de voorstelling van kabouter Thijm vast veel indruk gemaakt. En iets wat indruk maakt, daar wil je graag nog wat over vertellen. Je wilt het nog eens herbeleven of je wilt nog even bij iets stilstaan. Dat kan heel goed op het kabouter kronkelpad.

Neem een flinke rol behangpapier. Teken er een kronkelpad op waar je overheen kunt lopen. Aan het begin van het kronkelpad teken je de eerste gebeurtenis: weet je nog waar de voorstelling mee begon? Weet je nog wat er daarna gebeurde? Teken dat een eindje verder naast het pad. Met elkaar teken je zo het hele verhaal langs het paadje. Je kunt om de beurt iets tekenen maar je kunt ook samen aan een stukje van het verhaal werken. Staat alles erop? Je kunt zo vaak over het pad lopen als je wilt en het verhaal erbij vertellen als je wilt of lekker nog even stilstaan bij iets.

Verhalen dobbel

Nodig:

houten blokken [2 of 3]

tekeningetjes van figuren uit de voorstelling

Teken of plak op een aantal vierkante houten bouwblokken de figuren uit het poppenspel. Kabouter Thijm natuurlijk, Varkentje, Muis, Uil, Trol, de bijen. Alles wat je maar verzinnen kunt. Als dat klaar is kun je gooien. Gooi met twee [voor de jongste kleuters] of drie [voor de oudste kleuters en groep 3] dobbelstenen. Vertel wat jij je herinnert bij de plaatjes of wat je vond van de figuur op het plaatje. Je kunt er ook je eigen verhaal mee verzinnen. Wat zou jij Thijm en Muis of Varkentje en Trol laten beleven? De dobbelstenen helpen niet alleen om de voorstelling goed te herinneren en te zeggen wat je leuk vond of spannend of verdrietig maar ze helpen ook om de verhaaltjes die in je eigen hoofd zitten, tevoorschijn te komen.

Extra

-Je kunt het spel ook spelen met kaartjes waarop de afbeeldingen staan. Je mag dan om de beurt één of twee kaartjes trekken.

-Dit is een spel dat je met de hele klas kunt spelen dus er hoeven maar drie blokken beplakt te worden.

Kriebelpraat

Nodig:

kaartjes met tekeningen of afbeeldingen van figuren uit de voorstelling

Nu moeten we een paar groepjes maken van een gelijk aantal kinderen. Maak maar rijtjes. Nu krijgt het kind dat achteraan de rij staat, een kaartje. Op dat kaartje staat een figuur uit de voorstelling: kabouters Thijm, zijn huisje, de bijen, een bloem uit de tuin. Het is fijn als de figuren die je gebruikt een beetje verschillend zijn. Nu mag het achterste kind de figuur die op het kaartje staat tekenen op de rug van degene die voor hem staat. Geef de figuur helemaal door naar voren. Klopt het? Je mag natuurlijk niks zeggen tijdens dit spelletje. Nog een keer? Het achterste kind mag vooraan gaan staan.

Extra

-Als je al geleerd hebt om te schrijven, kun je het woord eventueel op de rug schrijven in plaats van tekenen.

-Dit spel kan je ook met tweetallen spelen. Je kunt het eventueel spelen zonder kaartjes.

JE EIGEN THEATER

Nu je naar de voorstelling van Koekla, de voorstelling over Kabouters Thijm bent geweest, wil je natuurlijk heel graag een eigen theatertje om zelf voorstellingen te kunnen geven. Misschien vind je het leuk om de voorstelling die je gezien hebt na te spelen, misschien wil je liever een eigen verhaal maken, dat kan allebei. Ik heb wel een paar ideeën hoe we een eigen theatertje kunnen maken.

De allereenvoudigste kabouters Thijm

Nodig:

een donkere stift

een kaboutermutsje van natuurlijk materiaal [eikendopje, opgerold blaadje, hoedje van de slaapmuts], of van papier of vilt

De allereenvoudigste kabouters die maak je natuurlijk van je..... vinger! Teken een gezichtje op je wijsvinger: twee ogen, een neusje een mond, klaar. Nu nog een mutsje zoeken: een opgerold blad of een mutsje van papier of vilt. Misschien heeft iemand anders ook een kaboutervinger of een varkenvinger, dan kunnen jullie samen een theatervoorstelling geven. Zet een tafel op zijn kant, hang er een mooie lap over, nodig publiek uit en je spel kan beginnen.

Schaduwtheater

Nodig:

stevig tekenpapier
tekenmateriaal: bijenwaskrijt, olie
pastelkrijt of [Lyra]potloden
schaar of prikpen
dunne, stevige stokken
afplaktape
zon of spotje[s], eventueel gekleurde
lampen of lampen die van kleur
veranderen

Wie vond je het leukst van de voorstelling? Kabouter Thijm misschien, of Varkentje, of Muis? Of hield je juist van Trol? Teken je lievelingsfiguur maar. Gebruik stevig tekenpapier voor je tekening. Knip je figuur uit. O, je kunt nog niet knippen? Prikken mag ook. Nu heb je een stokje nodig. Ga buiten lekker stokken zoeken. Zoek mooie, dunne, stevige stokken. Heb je ze gevonden? Plak met afplaktape een stok achter je figuur. De stok moet langer zijn dan je figuur; de stok gebruik je om je figuur vast te houden en om hem mee te bewegen. Nu heb je licht nodig, want, zonder licht krijg je natuurlijk geen schaduw. Als de zon schijnt kun je in het zonlicht met je schaduwfiguur spelen. Geen zon? Gebruik dan een klemspotje als lichtbron.

Extra

-Je kunt natuurlijk meerdere figuren maken maar je kunt ook samenspelen met iemand die een andere figuur heeft gemaakt dan jij. Je kunt ook denken aan figuren als het huis van kabouter Thijm, bijen of aan groentes of bloemen uit Thijm's tuin. Een flesje toverdrank. Maar misschien heb je zelf wel een hoofd vol ideetjes! Doe het maar zoals jij het graag wilt.

-Maak een echt schaduwtheater: span ergens een touw en hang er een laken over.

-Je kunt gekleurde lampen gebruik om het extra magisch en betoverend te maken. Of wat zou er gebeuren als je twee lampen gebruikt die je van een andere kant laat schijnen? Experimenteer, probeer, geniet!

-Google op afbeeldingen: "Christian Boltanski shadow art" om warm te lopen of voor extra inspiratie!

-Een bouwlamp geeft lekker veel licht: denk wel aan de veiligheid.

Magisch theater in een doosje

Nodig:

lege lucifersdoosjes

[Lyra]potloden

naalden

bolletje[s] breikatoen

materiaal om te versieren: tijdschriftenpapier, goudfolie, verf,

plakjuweeltjes, gouden sterretjes, lapjes stof, bandjes en linten

stukje tekenpapier even groot als de binnenkant van het lucifersdoosje

Heb je een leeg lucifersdoosje? Dat is fijn, daar kunnen we een minitheater van maken. Komt dat zien, komt dat zien; het kleinste theater van de hele wereld.

Schuif het lucifersdoosje uit elkaar. Versier de buitenkant. Maak er een theatertje voor kabouter Thijm van, of voor je eigen hoofdrolspeler. Maak het theatertje echt bijzonder; versier met goudfolie, lapjes, sterretjes, bandjes, goudverf. Nu moet er een stevige katoenen draad door het "buitendoosje". Ja, alleen door de buitenkant. Heb je een stevige naald? Rijg daar je draad maar door. Kun je hem zelf in de naald krijgen? Nee? Vraag maar of iemand je wil helpen. Zit de draad goed? Dan zoeken we het midden van het doosje. Steek daar de naald maar door. Ja, door de voorkant en de achterkant. Trek de draad aan zodat er aan de achterkant evenveel draad is als aan de voorkant. Als je een mooie houten kraal hebt, kun je die aan de draad rijgen. Knoop de eindjes draad aan elkaar. Zo, het theatertje is klaar.

Nu kabouter Thijm nog [of Varkentje als je wilt, of Muis, Uil, Trol, de bijen of je eigen hoofdrolspeler]. Teken een piepklein kabouterkje. Zo klein dat hij in je doosje past. Wat een gepriegel, hè! Laat hem dan in je theatertje wonen. Plak hem vast in het lege lucifersdoosje. Schuif nu het binnendoosje in het omhulsel. Zit het doosje dicht? Houd het doosje losjes aan de onderkant vast. Trek eens aan het touwtje. Mooi hè! Nu heb je een eigen poppentheatertje. Laat maar aan iemand zien.

Vingerpoppentheater

Nodig:

gekleurd stevig papier van ongeveer 7,5 bij 7,5 cm.

tekenmateriaal: [Lyra]potloden

schaar

plaksel, plakband of afplaktape

Je kunt hele eenvoudige vingerpoppen maken. Vliegensvlugge vingerpoppen. Gewoon van papier. Neem velletjes gekleurd, stevig papier van ongeveer 7.5 cm bij 7,5 cm. Teken nu de figuren uit de voorstelling van kabouter Thijm waar je graag mee wilt spelen. Misschien wil je ze wel allemaal! Teken in het midden van het papier. Teken Thijm, Varken, Muis, Uil en Trol. Klaar met tekenen? Maak van het papier een kokertje dat om je vinger past. Plak de zijkantjes aan elkaar en geef een voorstelling.

Echte poppenkastpop [5+]

Nodig:

lapjes katoenen stof

schaar

naald

naaigaren

schapenwol of wollen breigaren

Een echte poppenkastpop kun je met een beetje hulp zelf maken. Zullen we met kabouter Thijm beginnen? Je hebt een lapje nodig die ongeveer zo groot is als een zakdoek, in de kleur van Thijm's gezicht. Houd je vingers omhoog en leg het lapje als een tent over je vingers. Nu schuif je een elastiekje over je het lapje stof. Ongeveer tot halverwege het lapje. Je ziet al een beetje een hoofd. Nu draai je je hand om, je vingers wijzen nu naar beneden. De punten van het lapje hangen ook naar beneden. En nu, hocus pocus, stop je de punten van de zakdoek naar binnen door het elastiekje. Nu heb je het hoofd van je kabouter. Kabouter Thijm wil natuurlijk een jasje. Die kun je maken van een ander lapje stof. Kies maar een mooie kleur. Vouw het lapje dubbel en naai de zijkanten aan elkaar, in rijgsteek. Weet je hoe je een rijgsteek maakt: op en neer, op en neer. En het is handig om even een knoop in je draad te leggen, dan floept hij niet steeds uit de naald. Als je het jasje stevig wilt maken, kun je het best een keer heen en een keer terug gaan met je naald. Laat aan de bovenkant van je lapje, bij de vouw een stukje open voor je vingers, dat worden dan de handen van Thijm. Voor de hals van kabouter Thijm knip je een gaatje in het midden van de vouw. Naai het jasje aan de hals van Thijm. Maak een mooie muts voor hem en geef hem van schapenwol of wollen draadjes een baard. Als je jouw kabouter ogen wilt geven kun je die er op tekenen met potlood of met een draadje. Je kunt ook kralen of knoopjes gebruiken om ogen van te maken. Ja, nu wil je Varkentje of Muis zeker ook nog? Die maak je op dezelfde manier. In plaats van een muts krijgen ze natuurlijk oren.

Extra:

-Je kunt een figuur uit de voorstelling maken maar misschien wil je wel iets heel anders maken.

Misschien wil je wel een koning of prinses. Dan kun je die natuurlijk maken.

-Van een deuropening kun je een hele mooie poppenkast maken: draai links en rechts van de deurpost een grote schroefoog. Schuif een stok door de schroefogen en hang over de stok een grote lap tot aan de grond.

KABOUTERMAGIE OP PAPIER

Those who don't believe in magic,
will never find it.

Roald Dahl

Verschijnkabouter

Nodig:

rood of wit tekenpapier A4

wit tekenpapier A3

tekenmateriaal: bijenwaskrijt, olie pastelkrijt, [Lyra] potloden,
verf

schaar

Een kunst die kabouters als geen ander beheersen, is de kunst van het verdwijnen en verschijnen; zo zie je ze en zo zijn ze weg. De volgende oefeningen spelen met het verschijnen en verdwijnen.

Deze oefening is magisch!

Hiervoor heb je een velletje rood A4 papier nodig. Je kunt een kant en klaar rood papier nemen maar je kunt ook zelf een vel kleuren. Dat kan met verf. Maar extra fijn is het om het blaadje lekker vol te krassen met [Lyra] potlood, bijenwaskrijt of olie pastelkrijt. Vraag de juf of de meester maar om mee te doen, dan kunnen ze ook voelen waarom krassen zo heerlijk is [ja, ook voor de zes- en zeven jarigen]! Is al het wit weg gekrast of weg geschilderd? Teken nu een kabouter op het rode vel, of kan jij soms een kabouter uitknippen zonder hem eerst te tekenen? Dat mag natuurlijk ook. Knip de kabouter uit. Het knippen nog niet onder de knie? Geeft niks, prikken is ook prima. Leg nu de rode kabouter op een wit A3 vel. Ongeveer in het midden van de linkerkant, je kunt het vel eventueel dubbel vouwen en weer open leggen om de goeie plek te vinden.

En nu komt het! Kijk met "zachte ogen" [zoals je kijkt als je dagdroomt,] naar de rode kabouter. Beweeg je ogen niet. Tel langzaam en zachtjes tot tien [nog magischer wordt het als je na tien langzame tellen een mooi belletje of een triangel hoort]. Beweeg je ogen nu naar de witte kant van het papier. Eventjes geduld.....ohhhhh! Gelukt? Niet? Dan proberen we het nog eens.

Extra

-Als het goed is, zie je een kabouter verschijnen in de complementaire kleur. Als je de kabouter niet ziet verschijnen, kun je de rode kabouter in het midden een "knoopje" geven; een stip met donker potlood of krijt. In het midden, op het witte deel van het papier, zet je ook een stip. Doe de oefening nog eens en kijk met "zachte ogen" naar de stip.

-Leuk? Misschien heeft kabouter Thijm, Varkentje en Muis ook wel geleerd hoe ze moeten verschijnen. Probeer maar. Probeer maar of het met andere kleuren ook lukt. Doe hetzelfde met

Varkentje, een bloem uit de tuin, de bijen of wat je maar leuk vindt. Deze oefening werkt vooral goed bij de kleurencirkelkleuren: dus bij rood, oranje, geel, groen, blauw en violet. Speel, oefen, probeer. En bovenal: verwonder!

-Maak een echt toverboek met verschillende figuren: aan de ene kant komt je gekleurde figuur en aan de andere kant is een witte bladzijde. Vertel of schrijf er een verhaal bij. Als je nog niet hebt leren schrijven, wil iemand die dat al wel geleerd heeft [uit groep 5 of 6] je misschien wel helpen. Maak een magisch versierde kaft: dit is een heel bijzonder boek!

Verschijnselen

Nodig:

tekenpapier

witte [bijenwas]kaars

verdunde verf of ecoline

Neem een wit vel papier. En een witte [bijenwas]kaars. Teken nu kabouter Thijm met de witte kaars op het papier. Als je het papier af en toe even schuin voor je houdt, zie je het kaarsvet glimmen. Tevreden over je kabouter? Dan gaan we toveren. Misschien wil er wel iemand komen kijken hoe jij tovert! Kies een mooie kleur [verdunde] verf of ecoline. Als je wilt kun je meerdere kleuren verf of ecoline gebruiken. Schilder je hele tekening. Hocus pocus pas, ik wou dat kabouter Thijm er was.

Extra

-Je kunt ook wit olie pastelkrijt of wit bijenwaskrijt gebruiken om mee te tekenen. Maar met kaars is het magischer omdat je daar bijna niks van ziet.

-Je kunt ook "tekenen" met afplaktape. Neem een groot vel papier; minimaal A3. Teken kabouter Thijm. Gebruik stukjes afplaktape. Die stukjes kun je makkelijk afscheuren. Maak de verf niet te dun anders loopt het onder de tape. Schilder je tekening. Laat de verf goed drogen. Verwijder de tape. Tada!

En omdat het zo leuk is nog één verschijnoefening:

Kabouters tussen de takken

Nodig:

tekenpapier A4

[Lyra]kleurpotloden

Teken een kabouterbos door met je potlood een paar rondjes om de zelfde plek te draaien. Klaar? In het bos zijn allemaal takken. Beweeg lekker in rechte lijnen van de ene kant van de cirkel naar de andere kant van de cirkel: van links naar rechts, van onder naar boven. Kriskras. In een bos zitten de takken echt overal! Als je het genoeg vindt, stop je. Kun jij de kabouters vinden die verstopt zitten tussen de takken? Zie je een puntmutsje? Kleur de kabouters maar tevoorschijn. Zijn je kabouters tevoorschijn gekleurd? Dan kun je nog met de brede kant van een bijenwaskrijtje over je tekening heen kleuren.

Extra:

[aan de leerkracht]

Deze oefening werkt het fijnst, als u al vertellend laat zien wat de bedoeling is. We gaan een bos maken: al cirkelend met uw potlood een “bos” maken. In dat bos zijn allemaal takken: lekker heen en weer bewegen binnen de cirkel in rechte lijnen. Zie jij de kabouters die tussen de takken verstopt zitten: de kabouters tevoorschijn kleuren. Een heerlijk ontspannen oefening omdat je tekent vanuit de beweging.

GROEN

Kabouter zoektocht

Nodig:

een mand om schatten in te doen
eventueel wat stoepkrijt
eventueel papier en pennen [groep 3]

Kabouter Thijm en alle andere kabouters willen ons heel graag de mooie aarde-dingen laten zien. Ze doen erg hun best om het moois in de natuur aan ons te laten zien. Maar, als je iets aan iemand anders wilt laten zien, dan moet die ander natuurlijk wel kijken. Als wij niet goed kijken doen de kabouters hun best voor niks! Kabouters leggen vaak de prachtigste dingen voor ons neer zodat wij ze kunnen vinden: een mooie veer, misschien wel één met strepen. Of een prachtig rode rozenbottel. Het mooiste steentje van de wereld of een heel mooi blad. Een takje met mos erop of een zonnegeel slakkenhuis. Ja, die kabouters, ze laten ons wel duizend dingen zien. Soms zijn dat dingen die je echt mee kunt nemen, dingen die je vast kunt pakken. Maar het zijn ook weleens dingen die je niet kunt oprapen en vasthouden. Het zijn dingen die je alleen kunt zien, of horen, ruiken of voelen. Soms vraagt kabouter Thijm bijvoorbeeld aan de spinnen om de wereld te versieren met prachtige webben, van die webben vol glinsterende parels. Of ze vragen een vogel zijn mooiste lied voor ons te zingen. Soms laten kabouters het licht zo op de bladeren van de bomen schijnen dat het wel feest lijkt. Of ze laten een bloem heerlijk ruiken. Hoe zou je die dingen, die dingen die je niet vast kunt pakken, nou kunnen bewaren? Weet jij iets?

Ga je mee, speuren naar kabouters en kabouterschatten? Dat speuren lukt het best als je een beetje stil wordt. Niet alleen stil van buiten maar ook van binnen. Want behalve goed kijken moet je eigenlijk ook goed luisteren. En ruiken. En voelen.

Vergeet niet een mand of een tas mee te nemen: stel je voor dat je een echte kabouterschat vindt!

Let tijdens de speurtocht niet alleen op kabouterschatten maar ook op andere kaboutersporen: misschien vind je een kabouterhuis tussen de wortels van een boom, of in een holletje in een stam. Je weet maar nooit. Zo'n huisje is leuk om in te richten, met een steen, takjes, wat mos. Dat vinden de kabouters fijn. Misschien zie je wel een kabouterpaadje, of een plekje waar het gras helemaal plat ligt; daar heeft misschien een kabouter liggen slapen. Als het op een warme dag geregend heeft en de zon gaat daarna schijnen, dan zie je weleens dat de kabouters aan het koken zijn. En als je heel veel geluk hebt, vang je een glimp op van een rode kaboutermuts. Misschien vind je wel een plekje waarvan je denkt: dit is zo'n mooi plekje daar wil vast een kabouter wonen. Dan kun je daar met takken en mos en stenen een huisje maken.

Snoep onderweg eens wat kabouterhoning; pluk maar eens een bloem van klaver, dovenetel of kamperfoelie [de kamperfoeliebessen kun je beter laten hangen, daar kun je buikpijn van krijgen].

Trek voorzichtig één bloemetje los en zuig eraan, aan de achterkant, waar de bloem aan het steeltje zat. Lekker zoet? Dat is kabouterhoning. Bijen zijn er ook dol op.

Doe je ogen eens dicht en luister, luister naar de stem van de wind, het zingen van de vogels. Of hoor jij soms kaboutervoetstappen, kabouter gefluister?

Voel eens aan het kriebelende gras, de ruwe stam van een boom, het zachte mos. Voel de aarde onder je [blote] voeten. Dans en spring door afgevallen blad, gooi het omhoog. Omhels een boom; voel hoe de stammen van verschillende bomen voelen. Zoek een boom die zo groot is dat je er met allebei je armen omheen past. Zoek een boom waar je met twee handen omheen kunt, zoek een boom die zo groot is dat je er alleen samen met een vriendje omheen past. Laat een diertje over je hand kriebelen.

Extra

- Je kunt gewoon je neus volgen en toeval de ruimte geven, maar je juf of meester kan ook een route uitzetten met allerlei plekken waar je iets kunt doen, zien, ruiken, horen, of voelen.

-Neem eventueel wat stoepkrijt mee; gevonden kaboutergezichtjes en andere wezens op stammen, takken en stenen kun je ermee accentueren en zichtbaar[der] maken.

-Maak [groep 3] elfjes over wat je vindt, ziet, voelt, ruikt. Een elfje is een gedichtje van elf woorden: de eerste zin heeft één woord, de tweede zin twee, de derde drie, de vierde vier en de vijfde heeft weer één woord.

-Dankjewelspel. Kabouters worden er erg blij van als wij zien wat ze allemaal doen voor de planten, de bomen en de dieren. Ze worden er blij van als we zeggen: dank je wel, dat je die boom zulke mooie gekleurde blaadjes hebt gegeven of, dank je wel dat je al die prachtige pareltjes in het gras gehangen hebt. Speel het spel in een kring en zeg maar waar jij dankbaar voor bent. Fijn als afsluiting van een kabouter zoektocht.

Kabouterschatten

Nodig:

[lucifers]doosjes

materiaal om het doosje mee te versieren zoals, goudfolie, lapje fluweel of andere stof, gekleurde schapenwol, goudsterren, [goud]verf, lintjes, band, masking tape

En, heb je een kabouterschat gevonden? Eén die je vast kunt pakken misschien? Echte schatten worden altijd zorgvuldig bewaard. Op een speciaal plekje. Ze worden gekoesterd en in speciale doosjes gedaan. Laten we een echt schatdoosje maken.

Neem een [lucifers]doosje en maak het mooi. Maak het bijzonder. Maak er een echte kabouterschatkistje van. Leg bijvoorbeeld een stukje goudfolie op de bodem, of een stukje fluweel of een plukje zachte schapenwol. Of beschilder het doosje. Goudverf! Mooi genoeg? Kan je schat erin? Als je meerdere schatten bij elkaar wilt leggen, kun je de lucifersdoosjes in de deksel van een schoendoos doen. Dan heb je allemaal kleine vakjes. Voor allemaal kleine schatten. Nog ruimte over? Mooi! Want wie weet, vind je nog eens wat. En de schatten die je wel gevonden hebt maar die je niet vast kunt pakken, kun je die ook in een doosje bewaren? Kun je daar iets op verzinnen?

DE TUIN VAN THIJM

Why try to explain miracles to your kids,
when you can just have them plant a garden.

Robert Brault

Heb je de tuin van kabouter Thijm gezien? Zag je hoe de plantjes groeiden? Wat zorgde Thijm goed voor zijn tuintje, hè? Kabouter Thijm en andere kabouters zorgen ervoor dat planten en bomen goed groeien. Ze maken de grond los voor de wortels. Ze wijzen de planten en bomen waar ze water en voedsel kunnen vinden. Ze waarschuwen als de winter eraan komt en het koud wordt. En ze zorgen voor een lekker zacht bed voor alle zaadjes. Meestal staan we er niet zo bij stil; een boom of een plant groeit gewoon. Klaar. Maar hoe kan dat eigenlijk? Hoe kan er nou uit een klein zaadje een hele boom groeien? Of een hele plant? Zo'n piepklein zaadje? Daar past toch geen plant in? Hoe zou het er nou uitzien in zo'n zaadje? Wat zou erin zitten? Toverkracht soms? Laten we maar eens gaan kijken! Kijken wat er onder de grond gebeurt.

boon in pot

Nodig:

glazen potten
keukenrollen
bonen

Heb je een glazen pot? En ook nog een rol keukenpapier. Mooi. Vul de glazen pot met keukenpapier. Maak het papier goed nat. Stop nu een grote boon tussen het glas en het keukenpapier zodat je de boon goed kunt zien. Zet je boon-in-pot maar voor het raam. Vergeet niet om de boon iedere dag water te geven. En vergeet al helemaal niet om telkens even te gaan kijken. Kijk goed. Nou, nou, als dat geen toverkracht is! O, Je wilt een kabouter bij je pot zetten om een oogje in het zeil te houden? Gelijk heb je! Onderaan de lesbrief staat hoe je een kabouterijtje kunt maken.

Extra

-Je kunt je natuurlijk blijven verwonderen maar als je het leuk vindt, kun je ook bijhouden hoe hard je boon groeit. Hoe zou je dat kunnen doen? En hoe weet je nou hoe groot de boon gister was of vorige week? Kun je iets verzinnen? Ik ben benieuwd!

-Houd een bonengroei wedstrijd. Welke boon is de snelste groeier? Wel alle deelnemende bonen op dezelfde plek zetten hè, anders is het een valse start.

-Als je van je bonenplant wilt oogsten kun je de boon beter in een flinke pot met potgrond zetten. Geef hem genoeg te drinken.

aardappelkijkdoos

Nodig:

aardappel
schoendoos met kijkgaatje
eventueel pot met modder

Wat? Je hebt nog niet genoeg van de groeikracht? Nou, leg dan maar eens een aardappel in een kartonnen doos. Maak er een gaatje in om door te kijken. Nu heb je een aardappelkijkdoos. Die kan er wat van hoor, die aardappel. Maar het is niet zo'n vluggerd als de boon. Je kunt de aardappel ook in een grote pot stoppen, dan kun je na een tijdje een heleboel aardappeltjes oogsten. Lekker!

groen[t]e topjes

Nodig:

topjes of onderkanten van wortel, biet, selderijknol, knolraap, prei, selderiestengel
schaaltjes
ui
hyacintglas

Je kunt nog veel meer laten groeien! De top van een wortel, een rode biet, een selderijknol of een knolraap. Snijd ongeveer twee centimeter van de bovenkant en leg dat topje in een schaal met water. Ververs het water regelmatig anders gaat het stinken. De onderkant van een selderiestengel of het kontje van een prei kun je in een bakje water zetten. Dat gaat net zo als bij de topje maar dan met de onderkant. Zet eens een ui op een hyacintglas, zo dat hij net niet met zijn buik in het water hangt. Allemaal toverkracht.

tuinkers

Nodig:

tuinkerszaad
schoteltjes of bakjes
keukenpapier, watten of potgrond

Tuinkers is zo klein dat het wel kaboutergroente lijkt. Je kunt heel makkelijk tuinkerszaad zaaien. Dat kan in een bakje met modder maar ook gewoon op een schoteltje met keukenpapier of watten. Na

ongeveer een week kun je de tuinkersplantjes eten. Lekker en nog gezond ook. Wist je dat je ook kunt tekenen of schrijven met tuinkerszaad? Een letter bijvoorbeeld, de letter van je eigen naam of de letter “T” van Thijm. Of je kunt kabouter Thijm tekenen met de zaadjes. Het is handig als je de letter of de tekening eerst in de modder maakt met je vinger. Dan kun je in het spoor de zaadjes strooien. Je kunt ook een sjabloon gebruiken waar je de zaadjes in kunt strooien.

met pit

Nodig:

pitjes van appel,
peer, sinaasappel,
mandarijn
bakjes
potgrond

En, neem jij ook altijd een lekkere appel, peer, sinaasappel of een mandarijn mee naar school? Je weet vast wel dat daar pitjes in zitten. En omdat je die toch niet opeet kun je ze net zo goed in een bakje met modder stoppen. Het zijn niet van die racegroeiers als bonen, je hebt er een beetje geduld voor nodig. Maar ach, terwijl jij op je boon let, kunnen die pitjes misschien langzaam beginnen met groeien.

groentetuintje

Nodig:

een beetje ruimte
flinke potten of een kist zonder bodem
potgrond
zaden

Tjonge, het begint nu toch echt een beetje op de tuin van kabouter Thijm te lijken. Met al die plantjes, al dat groen. Ik weet natuurlijk niet of jij op een school zit met een beetje een fijn plein of dat je moet spelen op een plein zo klein als een kabouterpostzegel. En ik weet natuurlijk ook niet of je een beetje een sterke juf of meester hebt. Eentje die sterk genoeg is om een zak potgrond te tillen. Maar oh, wat kan er veel als je een beetje ruimte hebt en je juf of meester is sterk genoeg voor die zak potgrond. Dan kun je een echt tuintje maken. Zo één als kabouter Thijm heeft. Met van alles erin wat je maar lekker vindt. Worteltjes? Nou, dan zaaien we toch worteltjes. Liever sla? Kan ook. Pompoen? Probeer maar. De meeste groentes kun je gewoon in grote potten zaaien. Met vier planken van 90 cm lang en ongeveer 25 cm hoog kun je een echte moestuin maken. En zeg nou zelf, wat smaakt er lekkerder dan je eigen gekweekte peultjes of de pompoen die je zo trouw water hebt gegeven. Maak van de geogste groente samen een lekkere maaltijd.

kaboutertuintje

Nodig:

een grote schaal en eventueel een kleine schaal
potgrond
graszaad en/of tuinkerszaad
[als je beide zaaien wilt: graszaad ontkiemt later dan
tuinkers, dus zaai het iets eerder]
onkruidjes, mos
een kabouter
stenen, takken
eventueel kneedwas

O jee, je meester is zo slap als de muts van kabouter Thijm. Tjonge. Gelukkig heb ik ook nog een ideetje voor niet zulke heel erg sterke meesters en juffen of voor meesters en juffen die hun kinderen moeten laten spelen op een piepklein pleintje. Want dat piepkleine pleintje, daar kunnen ze natuurlijk niks aan doen. Voor deze kaboutertuin heb je alleen maar een grote schaal nodig en wat potgrond. Vul de schaal met potgrond. Als je wilt kun je een klein schaaltje ingraven in de aarde van de grote schaal. Als je in dat kleine schaaltje water doet, heb je een vijvertje. Nu wil je natuurlijk wat plantjes in je tuin. Zonder plantjes geen tuin. Wat wil jij graag in je kaboutertuin? Tuinkers, gras? Dat kun je zaaien. Dek de zaadjes maar lekker toe met wat aarde. Maar wat je ook kunt doen, is ergens, in een vergeten rommelhoekje, onkruid uitscheppen: wat madeliefjes, een pol gras, hondsdrif, een paardenbloem. Kijk maar wat er staat. Wat wil je nog meer in je tuintje? Een boompje? Een kabouter natuurlijk! Een paadje? Vogels in je boom? Varkentje? Gebruik takken en steentjes. Voor de vogels of voor Varkentje kun je kneedwas gebruiken.

Extra

[aan de leerkracht]

Als u een tuintje in de klas maakt, is het ontzettend leuk om, als de kinderen er niet bij zijn, stiekem iets te veranderen in de tuin: vogeltjes in de boom, blaadjes die verkleuren. De mogelijkheden zijn eindeloos. Houd het natuurlijk: gebruik zoveel mogelijk natuurlijke materialen. Pas de veranderingen aan bij de seizoenen. Stel je voor: de kinderen komen 's ochtends in de klas en de vijver is bevroren of er ligt sneeuw. Of er is opeens een nest in de boom gemaakt. Het is voor de kinderen ontzettend spannend en magisch om telkens iets nieuws te ontdekken in het tuintje. Zo blijven ze er intens mee verbonden.

vies varkentje

Nodig:

een plekje waar geknoeid mag worden

modder, tuinaarde en/of potgrond

emmers water

eventueel stukken papier [rol behangpapier bijv.]

Varkentjes en kinderen hebben één ding gemeen: ze zijn allebei dol op modder. En weet je wat nou zo fijn is? Nee? Spelen in de modder is gezond. Er zit namelijk een bacterie* in modder waar je gelukkig van wordt. Dus waar is de modder? Is het lekker weer? Stamp lekker met je blote voeten in de prut. Regent het pijpenstelen? Heb jij even geluk, dan is de modder lekker blubberig! Trek je laarzen aan, je regenpak en stamp. Kun je echt geen plekje modder vinden? Tja, dan moet je naar het tuincentrum om een flinke, flinke zak vol tuinaarde te kopen. Of

liever nog twee flinke zakken tuinaarde en o, ook nog een grote zak potgrond. Dan kun je het verschil lekker voelen. Sleep alles naar een plek waar je mag knoeien. Zet er maar een paar emmers water bij. Maak afdrukken met je modderhanden en je moddervoeten. Op de tegels of op een vel papier. Zie je dat je met modder kunt boetseren? O, je tekent liever? Dat kan ook. Strijk de modder glad en teken erin, met je vingers of met een stok. O, nu hoef ik niks meer te zeggen omdat je dat allemaal zelf wel kunt verzinnen? Mocht er nou iemand een vies gezicht trekken bij het zien van je modderhanden en je moddervoeten, dan zeg je maar: "Ik werk aan mijn immuunsysteem", daar kan niemand bezwaar tegen hebben. Toch? Het is echt waar hoor, in modder zitten ook bacteriën die goed zijn voor je immuunsysteem. Modder moet, modder is een must. Modder is gewoon zijn gewicht in goud waard!

*De bacterie waar je je gelukkig van gaat voelen heet Myobacterium Vaccae, die verhoogt het serotoninegehalte in de hersenen. Serotonine geeft een gevoel van welbevinden, van blijheid.

Bijen

Elzenpropbijtjes

Nodig:

elzenproppen [grote]

gele wol

wit zijdevloeipapier [stukjes van ongeveer 3 cm bij 6 cm]

draadje [stevig naaigaren] om de bij aan op te hangen

eventueel een stokje

Je kunt van elzenproppen bijtjes maken die echt kunnen vliegen! Eerst moet je natuurlijk wat elzenproppen zoeken. Gevonden? Nu kun je de elzenprop met een gele, wollen draad bijenstreepjes geven. Wikkel de draad maar om de elzenprop. Als je de draad een beetje aantrekt, kruipt hij vanzelf in de "elzenpropkiertjes". Zie je, het lijkt al op een bijtje, hè! Wat heeft je bij nog nodig? Precies: vleugels, anders kan hij natuurlijk niet naar de bloemen vliegen. Vleugels kun je maken van een stukje zijdevloeipapier. Knip een strookje van ongeveer 3 cm bij 6 cm. Frummel het in het midden een beetje bij elkaar en druk het [eventueel met wat lijm] net als het draadje wol tussen de "elzenpropkiertjes". Nu kun je er een dun draadje aan maken zodat je je bijtje op kunt hangen. Als je de bij wilt laten vliegen kun je het andere uiteinde van de draad vast maken aan een stok. Zzzzoem, op zoek naar een bloem. Zing er een bijen liedje bij terwijl je de bij laat vliegen.

Extra:

-Je kunt de vleugels van een rechthoekig stukje papier maken maar je kunt ook eens kijken hoe bijenvleugels er precies uitzien en je zijdevloei-vleugels net zo maken.

-Je kunt deze bijtjes ook in het kaboutertuintje gebruiken.

Vingertopbijtje

Nodig:

tekenpapier

stempelkussens of sponzen met

wat [acryl]verf

[Lyra]kleurpotloden

Wist je dat je met je vingers heel

goed kunt stempelen? Ja, echt! Verdeel maar wat verf op een spons. Leg de spons op een schaalje. Druk nu je vingertop in de verf. Stempel je vinger op het papier. Leuk hè! Zie jij iets in de afdrukjes? Bijtjes misschien of muizen of.... Geef de bijen streepjes en vleugels met kleurpotlood. Ach, geef ze ook wat bloemen waar ze honing kunnen vinden. Wat kun je er nog meer bij stempelen? Maak een fijne bijenplek van je [stempel]tekening. O, jij zag iets heel anders! Dat kan natuurlijk ook.

Bijenhotel 1

De bijen van kabouter Thijm zijn honingbijen, ze wonen met zijn allen in een bijenkast. Honingbijen doen alles samen. Maar er zijn ook solitaire bijen, bijen die alles alleen doen. Solitaire bijen wonen het liefst in kleine holletjes. En omdat bijen hele belangrijke helpers in de natuur zijn, kunnen we ze wel een handje helpen door geschikte “bijenhuisjes” te maken.

Nodig:

lege tetrapakken [van melk, yoghurt, vruchtensap] [voor de jongste kleuters al met de bovenkant eraf geknipt]
rietstengels, holle stengels of eventueel bamboestokjes,
ijzerdraad of binddraad
schaar
tuinschaar

Heb je een schoon, leeg tetrapak? Lukt het om een stukje van de bovenkant te knippen of heb je hulp nodig? Gelukt? Prik met een prikpen twee gaatjes ongeveer in het midden van een zijkant. Daar kun je een [ijzer]draad doorheen steken zodat je het bijenhotel straks op kunt hangen. Knoop of draai de beide draadeindjes aan elkaar.

Knip nu met de tuinschaar de rietstengels of de andere holle stengels op maat. Bamboestokjes moet je op maat zagen. Kijk maar hoe lang je tetrapak is, zo lang moeten de stengels ook worden. De stengels mogen best wat langer zijn en een beetje uitsteken. Let erop de voorkant van de stengels open is. Vul je tetrapak helemaal met stengels, er mag geen stokje meer bij passen.

Zoek een echt fijn bijenplekje: bijen houden van zon en van....bloemen! Hang je bijenhotel op. Houd het hotel goed in de gaten, zo weet je of er gasten in je hotel komen. Je kunt je bijenhotel versieren als je wilt.

Bijenhotel 2

Je kunt ook nog op een andere manier een bijenhotel maken.

Nodig:

schijf hout 5 tot 15 cm dik [Het hout moet goed droog zijn. Hout van beuk, eik of es is erg geschikt]
handboor
boortjes van 3 tot 10 mm dik
ijzerdraad of binddraad

Misschien heeft je opa of oma wel een oude handboor. Dat zou fijn zijn want die hebben we nodig voor dit bijenhotel. Boor in een schijf hout van 5 tot 15 cm dik maar een heleboel gaatjes. Het is fijn als je gaatjes van verschillende grootte maakt voor de verschillende soorten bijtjes. Dat doe je door boortjes van verschillend dikte te gebruiken. De gaatjes mogen niet helemaal door het hout heen geboord worden; de bijen willen graag een muurtje aan de achterkant. Eén gaatje mag je wel helemaal door het hout boren. Daar kun je dan een [ijzer]draad doorheen steken om je bijenhotel aan op te hangen.

KABOUTERSPELEN

Varkentje wil een huis [5+, als boompje verwisselen]

Nodig:

bomen of hoepels

Je kunt dit spel zowel in het speellokaal/de gymzaal [met hoepels als kabouterhuis] als buiten spelen. Buiten is natuurlijk het leukst maar dan heb je wel een plekje nodig waar veel bomen staan. Er moet één boom minder zijn dan er kinderen zijn. Eén kind mag Varkentje zijn, of Trol als het dat leuker vindt. De andere kinderen zijn kabouters. En al die kabouters hebben een boom als huis. Je kunt de bomen die kabouterhuisjes zijn desnoods even merken, zodat er geen verwarring ontstaat. Kabouters gaan wel eens op zoek naar een nieuw huis. En terwijl zij zoeken probeert Varkentje of Trol een leeg huisje te bemachtigen. Als dat gelukt is, mag het kind dat geen huisje meer heeft Varkentje zijn en begint het spel opnieuw.

Troltikkertje [schadwtikkertje]

Nodig:

zon

Trol kan niet tegen zon.

Probeer eens op elkaars schaduw te springen. Lukt dat? Als je het leuk vindt, kun je zo tikkertje spelen: een kind mag Varkentje zijn. De andere kinderen zijn trollen. Als het Varkentje lukt op de schaduw van een trol te stappen, verandert de trol in een steen. En een steen, die blijft natuurlijk roerloos staan.

Honingdief

Nodig:

een "potje honing": een doosje met iets erin dat geluid maakt [een sleutelbos of steentjes].

Varkentje past op de honing die Trol steeds wil stelen. Maar Varkentje valt in slaap. O,o, Varkentje pas toch op want nu kan Trol de honing te stelen.

Eén kind is Varkentje en moet op de honing passen. Varkentje slaapt [heeft zijn ogen stijf dicht of krijgt een blinddoek om]. De andere kinderen zijn Trol en mogen proberen de honingpot te stelen. Dat doen ze natuurlijk zo stil als ze kunnen. Als Varkentje het potje honing hoort tikkelen, roept hij: "stoute Trol". De betrapte trol wordt nu Varkentje en het spel begint opnieuw.

Extra

Dit spel kan in het speellokaal of in de klas gespeeld worden.

De boom wordt hoe langer hoe dikker

Nodig:

een boom of een stevige volwassene

Kabouters hebben een spel dat ze graag doen, ze spelen het soms om jonge bomen te laten zien hoe ze het best kunnen groeien. Kabouters spelen het natuurlijk om een echte boom maar als die niet in de buurt is, kan het je het spel ook spelen met iemand [een volwassene] die wel even boom wil zijn.

Geef elkaar maar een hand en maak een lange rij. De voorste van de rij mag de boom vasthouden. Degene aan het eind van de rij, draait met de hele rij kinderen om de boom heen. Net zo lang tot iedereen om de boom gerold is. Zing: " De boom wordt hoe langer hoe dikker, de boom wordt hoe langer hoe dikker."

Daarna mag de rij achteruitlopend weer terug en zing je: " De boom wordt hoe langer hoe dunner, de boom wordt hoe langer hoe dunner."

Kabouter sprokkelied

Dit liedje wil ik je niet onthouden. Ik kwam het tegen in een stokoud boek. Ik kon het op internet nergens vinden dus het is vast verloren gegaan. De spelregels zijn overgenomen uit het boekje.

En natuurlijk is het een echt kabouterlied! Voor dat koude Varkentje moet Thijm een heleboel hout halen voor een lekker vuurtje; hij kan wel wat hulp gebruiken bij het rapen van de takken!

H. IJzerman-van Bemmelen

1 = *f*

$\frac{2}{4}$

1. Stap-pen wij door 't gro-te woud, hak-ken al het ou-de hout, dragen 't netjes

op de rug naar het midden en weer t'rug. Steeds maar gaat het af en aan, tot het werk is

af - gedaan. *Refrein:* Vro-lijk werken wij te - za-men, vro - lijk werken wij te-zaam!

2. Stappen wij nog eens in 't rond,
rapen takken van de grond,
lange, korte, licht en zwaar,
alle takken met elkaar,
worden op een hoop vergaard
voor ons vuurtje in de haard.
Vrolijk werken wij tezamen,
vrolijk werken wij tezaam!

3. Zijn wij in de winter dan,
stoken wij een vuur ervan,
gooien wij dan ieder uur
van die takken op het vuur
tot de lentezon weer schijnt
en Heer Winter snel verdwijnt.
Vrolijk dansen wij dan samen,
vrolijk dansen wij tezaam!

De kinderen zingen dit liedje met elkaar in een kring.

Bij het eerste versje lopen ze bij iedere regel beurtelings naar het midden en weer terug op hun plaats.

Bij het eerste refrein dansen ze op hun eigen plaats in het rond. Ze volgen de beweging van het versje.

Bij het tweede versje wordt gezamenlijk in de kring rondgelopen. Ze volgen de bewegingen van het versje en doen dus alsof ze takken van de grond oprapen. Bij het tweede refrein wordt door ieder kind op zijn eigen plaats in het rond gedanst.

Bij het derde versje wordt weer als bij het eerste versje gelopen, naar het midden en terug.

Bij het derde refrein wordt samen hand in hand in de rondte gedanst.

Omdat deze lesbrief meer dan vol is verwijs ik je voor meer bewegingsspellen en liedjes door naar www.vrijeschoolliederen.nl . Als je zoekt in de alfabetische lijst vind je er nog [met tekst, bladmuziek en spelsuggesties]:

o,o,o, kabouters lopen zo
stevig stappen onze beentjes
bovenop de bergen
er zat een klein kaboutertje
zoem, zoem, zoem [1, 2 en 3]

KABOUTERS MAKEN

Nu wil je natuurlijk graag een kabouter om mee te spelen of een kabouter om bij je plantjes te zetten! Dat dacht ik wel. Ik zal beginnen met de aller makkelijkste kabouter.

De stokjes kabouter

Nodig:

stokjes
een puntenslijper voor dikke potloden
watervaste stift

Heb je nog een paar stokjes over? Nee? Dan moet je even een paar dunne stokjes gaan zoeken. Ze moeten ongeveer zo dik zijn als een potlood. Heb je ze? Slijp aan één kant een punt, met de puntenslijper voor dikke potloden. Tada. Een puntmuts. Kleur de muts, teken er een gezichtje onder en zet hem maar bij je plantje. Je kunt het best watervaste stift gebruiken anders heb je straks een verdwijnkabouter; eentje die weer terug verdwijnt in een stokje.

Je kunt de stokjeskabouter ook een ander mutsje geven. Soms kun je mutsjes vinden; een opgerold blad, of de mutsjes van het slaapmutsje [een plant met mooie oranje bloemen, als de bloem opengaat valt het mutsje eraf]. Soms vind je gewoon een mutsje in de bak met stiften: gebruik de doppen van lege stiften en je hebt een echte kabouter regenmuts.

Nog een stokkabouter

Nodig:

stevige stokken van zo'n twee tot vijf centimeter doorsnee

zaag

verf [acryl- of plakkaatverf]

iets om de verf watervast mee te maken:

lak op waterbasis, hardhoutolie voor tuinmeubelen

Deze is iets lastiger om te maken. Je hebt er wat dikkere takken voor nodig. Heel fijn hout om te gebruiken is het hout van de els, dat is lekker zacht en laat zich goed "groen" [dat is vers] bewerken. De jongste kleuters hebben een handje hulp nodig of krijgen een voorgezaagde kabouter. De grotere kinderen kunnen zelf zagen. Zaag je stok heel scheef in. Nu kun je van de beide stukken een kabouter maken. Zaag de onderkant af op de goeie lengte; kabouters zijn maar klein, hè! Als je van glad houdt, of van schuren, kun je het kaboutergezicht schuren. Schilder de puntmuts, een vriendelijk gezichtje en geef je kabouter een baard. Als je de kabouter buiten wilt gebruiken kun je hem het best nog even beschilderen met iets waterbestendigs zoals bijvoorbeeld lak op waterbasis of olie voor hardhout, anders wast de regen alles weer weg.

Rommeltjeskabouter

Nodig:

allerlei herfstvondsten: kastanjes, eikels, eikendopjes, beukenootbolsters, sparappels, etc.

hobbylijm of houtlijm

schapenwol of katoenen watten

Als je geluk hebt en het is toevallig net herfst als je naar de voorstelling van kabouter Thijm bent geweest, dan heb je natuurlijk manden vol kastanjes, eikels, beukenootbolsters, sparappels en ander moois. Daar kun je ook heel goed kabouters mee maken. Zoek maar een kaboutertje bij elkaar. Plak alles vast met hobbylijm of houtlijm. Geef hem een baardje van schapenwol of katoenen watten. Deze kabouter is dol op thee. Een theepotje kun je maken van een eikel: steek er een stokje in als tuit. Buig van een dun twijgje of van het steeltje van de eikendop eventueel een hengsel aan je theepotje. Maak een kopje van een eikendopje.

Viltkabouter [5+]

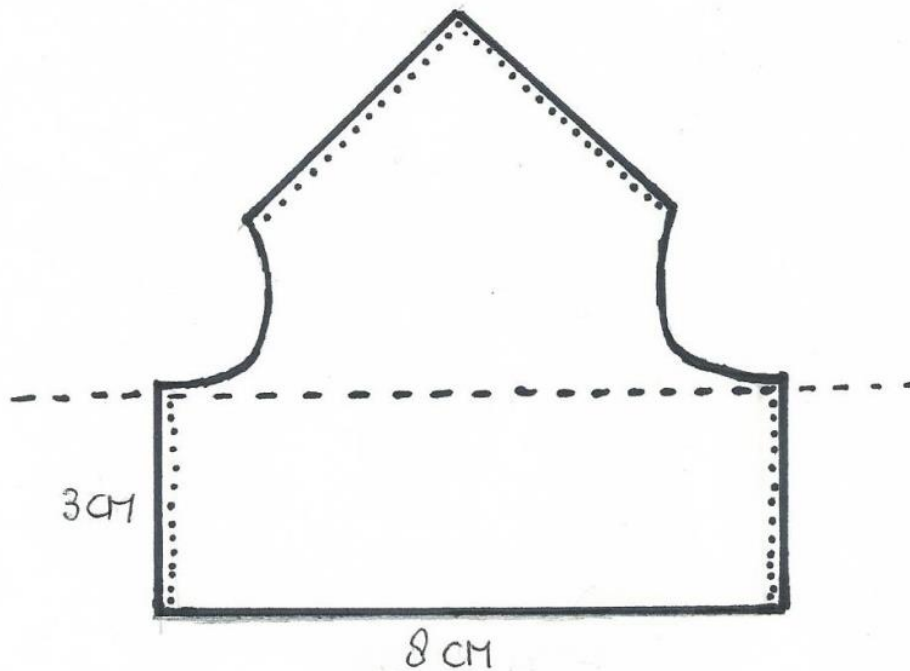
Nodig:

lapje wol vilt

schapenwol

naaigaren of borduurgaren

Speld het papieren patroontje op een lapje wol vilt en knip het uit. Vouw het lapje vilt dubbel en naai het langs het schuine stippelijntje dicht. Naai de laatste steek maar een paar keer op dezelfde plek, dan blijft de draad goed zitten als je hem afknipt. Nu kun je de voorkant van het jasje dichtnaaien als je wilt maar je kunt ook een draad rijgen [op en neer] langs de bovenkant van het jasje [de streepjeslijn], onder de ronding [het hoofd]. Het is het mooist als je daarvoor borduurgaren gebruikt. Neem een plukje schapenwol, vul je kabouter of, als je de halsdraad gekozen hebt, vouw het jasje om een plukje schapenwol heen. Trek het halsdraadje aan en knoop het vast. Trek voorzichtig een baardje uit de schapenwol.

Appelkabouter

Nodig:

mooie rode appels

walnoten

satéprikkers

schapenwol of katoenen watten

rood en/of groen crêpepapier

lijm of plaksel

naalden

draad, naaigaren of borduurgaren

Met deze kabouter kun je wel spelen maar eigenlijk is hij om op te eten; zo mooi.

Heb je een mooie rode appel? En ook nog een walnoot?

Fijn! Prik de walnoot met een satéprikker op de appel. Lijkt

het al een beetje op een kabouter met zijn appelbuik en zijn walnoothoofd? Wat heeft hij nog nodig?

Een muts? Knip een strook crêpepapier van ongeveer [afhankelijk van de grootte van de walnoot] 10 cm bij 10 cm. Lijm de kaboutermuts op de walnoot. Als je wilt kun je de kabouter ook nog een jasje

geven. Daarvoor moet je nog een strook crêpepapier knippen van ongeveer 10 cm breed en 20 cm

lang. Vouw aan de bovenkant, dus aan de lange kant een klein stukje om van ongeveer 2 cm. Leg een

katoenen draad in de vouw en knoop het vast tussen de appel en de noot. Plak een baard van schapenwol of katoenen watten op de noot.

Leuk voor een feestelijke afsluiting van een feestelijke week. Lekker met kabouterthee uit kabouterkopjes!

BOEKEN

Voor kinderen

Hallo Rode Vos!	Eric Carle. Geweldig prentenboek over kleuren en hun nabeeld 4-6 jaar
Tomte Tummetot	Astrid Lindgren Winters kabouter prentenboek 4-6 jaar
Tomte en de Vos	
Tatatoeks reis naar de kristalberg	Jacob Streit Over een kabouter met een spannende opdracht 5-6 jaar
Het bijenboekje	Jacob Streit Verhaal over het leven van bijen op een sprookjesachtige manier beschreven 7-9 jaar
Kabouter Thijm	Admar Kwant kabouterboekje over seizoenen 2-4
Zal ik helpen, kabouter Thijm?	

Voor uzelf

Bij hoort erbij	Ad Plomp Leuk informatief bijenboek
De geheime tuin	Frances H. Burnett Over de magie van een tuin 10-12 jaar
Bibi's doodgewone dierenboek	Bibi Dumon Tak Het bijzondere van gewone diertjes 7-9 jaar
Kaboutersoep en wonderblaadjes	Ity Busstra Geweldige buitenavonturen 0 tot 6 jaar
Eten en drinken met wilde planten	Laurette van Slobbe Allerlei heerlijke wilde planten recepten
Wild plukken	Peter Kouwenhoven, Barbara Peters Lekkers uit de natuur
Groot ideeënboek voor kinderen	Ute en Tilman Michalski Inspirerende creatieve projecten [bibliotheek, helaas niet meer leverbaar]
Kabouters	Johanna-Veronika Picht kabouterbreipatroon
Met het oog op de natuur	Carol Petrash Vol seizoensideeën voor de klas en thuis
Kinderen moeten spelen	Ruth Zechlin Een fantastisch retro boek vol spelletjes en knutsels,af en toe nog antiquarisch te vinden
Outdoor, avontuurlijk buiten spelen	Jo Schofield & Fiona Danks Leuke buitenactiviteiten
Ga buiten spelen, op avontuur in de natuur	Jo Schofield & Fiona Danks leuke buitenactiviteiten
De rijke bramenplukker	Sprookje van Godfried Bomans [op internet overal te vinden als je de titel intikt]

WEBSITES

www.educare.nl

www.dekleinetuinman.nl

www.zinvoltekenen.nl

www.eetbarewildeplanten.nl

www.sharingnature.nl

www.makkelijkemoestuin.nl

www.vrijeschoolliederen.nl

www.springzaad.nl

www.debijentuin.nl

www.landartforkids.com

tijdschrift over opgroeien in verbondenheid, boordevol ideeën
prachtige, inspirerende, ontdektuin voor kinderen, je kunt er met
je klas terecht

tekenen vanuit de beweging

allerlei leuke over eetbare wilde planten

bijzonder veel kinderen- in- de- natuur informatie

praktische informatie over “moestuiniëren” met weinig ruimte

een schat aan liedjes, met bladmuziek en spelsuggesties

Springzaad houdt zich bezig met het natuurrijker maken van

schooltuinen, speelterreinen en andere kinderspeelplekken

allerlei over bijen [houden] in overeenstemming met de natuur
van de bij

land-art inspiratie

Voor geweldig inspirerende schaduwkunst: Google afbeeldingen :”Christian Boltanski shadow art”

Voor inspirerende “buitenkunst”: Google afbeeldingen: “Andy Goldsworthy” of “Land Art” of “Land Art for Kids”

